

מסורת הש"ס

א [למקן מ, ט] ב נירמס
ב רביל אשכנזיה לר' אבהו
ג דר' מנחם ומעבר
ד [בבב' מ, כג]

מוסף רש"י

מאי שנא לכאן ולכאן.
דלה עלמי לומר דלחיה
שאלה אף, דלה ער ר'
יהודה, דאין ברירה. וכי
נכיר למחר למרעין שמח
לחמול כי קנה עירוב לאו
דעמי אף, הוה אלא
אדריך [שורבין ד, ב] מורה
ומעבר נמי. שכל אף
אלא אחר, וקא שקלא
דעין השתא עיני
השמיט עיני לא בא חס
למרח, שבידי רבי חרוק
מן העירוב [ב"ל העיר]
שם אלפיס פחות מר'
לחמול ומשמיטה אף
אלפיס ונכנס לתוך ארבעה
לחמול של עיר זה שמיטה
עירובי ומלה דעמי חס
ואמר אף ינא למרח
עירובי למרח ואם לא ינא
לא לכאן ולא לכאן היינו
כגון עיר ולא היה עירוב.
ולמחר שפע שאל למורה,
מי ואמר דנשטת קימ
עירוב היה דעת החכם
ליכנס לתוך ר' אלפיס של
עיר, דלמח לא היה דעמי
למח ולא קנה עירובי על זה.
ור' יהודה קאמר דקי
לחמולין היכר היכר
דקמי הויא
השמיטה היה דעמי ללח
[שם] א: דקמי דעין
השמיטה עיני חס לא בא
יהוה אף חלשון ריטל לא
משמיטה למרח ולמערב
וכאן לא למרח מהן וינא
ר': וכבר בא חס.
מחמולין כדמי עסקין
שכבר בא חס קודם עין
העירוב אלל זה לא דע
ליקין בא, ואין כאן לרין
כרייה, שק ממה לא
שחיס כל היה עירובי
קנה, ואין היכר מה, אלא
גמרי מלחל כעירוב למרח
שמיטה בא מלחל שקיה
עירוב החמולין וחורבין דר'.

משילין פרק חמישי ביצה

לח.

עין משפט
גר מצוה

לח א מ"י פיה מהל
י"ט הל' ב:
לו ב מ"י שם הל' טו
טו"ש"פ ארמ"י שם
טו"י:
לג ב מ"י שם טו"ש"פ
טו"י:
לד ד ה ר ז מ"י שם הל'
ח טו"ש"פ שם טו"י
י"א:

רבינו הגאון

ומסקיני עלה מייש לכאן
ולכאן דלא, דאין ברירה,
למרח ומערב נמי אין
ברירה. וספק ר' יוחנן
לעולם אין ברירה, ולמה
אם בא חס למרח
עירובי למרח, משום
שכבר בא חס, וחורבין
לעולם לא תיפוך, ור'
אושעיא הוה דאית ליה
ברירה, וכי אית ליה
ברירה כדברגן אבל
בדאורייתא לית ליה. דיש
מר זוטרא הלכה כר'
אושעיא, אמר שמיטל
שור של פטם שישטו
כרייה הרי הוא כרגלי
כל אדם, משום דאית
ליה קלא וכל אדיש
דעיה עיליה מאתמול.
אבל שור של רעיל
כרייה אנשי הוא כרגלי
השואל, ואע"ג דרגיל
דשואל מינה חריר ולא
אמריין כמאן דשואל
ליה מעירי דמי, ג' וכולן
ברייתא דשמיטל קו
שביחה הרי הן כרגלי
השואל ואין רשות
לשואל [להלך] [להלך]
הכלין אלא במקום
שבוחר למשיל ליקר.
האשה ששאלה מחביתה
תכלין ומיט לעיסתה
הרי הן כרגלי שמיטין.
ר' יהודה פוטר ביום
פסני שאין בהן משום.
אשכנזיה ר' אבא לרבנן
דירבי וקא הוה בסבמתיין
וקאמרי וליבטלו מיט
ומלח לגבי העינה כי היא
הרוב. אמר להו ר' אבא

והוינן בה מ"ש בר' מורה
דהחכם בא בשבת על ידי אילן או גדר ואמר שביטמי
מתמי מצעוד יום ועל ידי
דהאין יכול לנא בשבת משני
כדפ"ה בעירובין [דף לו: וס:] דלעולם
אינו יכול לנא בשבת רק מרח אחר
ומ"מ ארין צריכה דשמה לא יחו
ממקומו דהא קאמר ואם לאו שלא
ינא חס לא כאן ולא כאן היינו כדמי
עירי והא דקאמר למרח ולמערב
לאו דוקא דלס כן יהא משמע לרין
למרח משום מערב ולמערב משום
מרח אלא רוצה לומר למרח או
למערב נמי אין צריכה דשמה לא יחו
ממקומו ועוד אמר הר"ף דיכול להיות
דהחכם בא משני לדדי העיר בשבת
ואפילו בלא אילן וגדר כגון שהוא קרוב
לשם אלפיס של עיר מלפניה והוא
רוצה להתקרב לתוך ד' אלפיס של עיר
למרח מרחית לפניה או למרח מערבית
לפניה משני שיש שם מקום יפה
לדרוש ואין נגד העיר ממש מקום
שפני לדרוש רק בשני מקומות אלו
ואין האדם מניח ערונו למרח ממש
ולמערב ממש אלא מתקרב הוא לנא
החכם כל מה שיכול ומניח ערונו
לאלפיס אמה של רוח מרח לנא כפון
וכן לאלפיס אמה של רוח מערבי
לנא כפון ונמצא שהוא יכול להתקרב
עד חוץ אלפיס של מקום שביטמי
החכם שהוא מהלך כל אלכסון ולא
ד' אלפיס לנא כפון ע"י ערונו שמיטה
למרח או למערב והא דקאמר למרח
ולמערב ר"ל למרח מחומי העיר או

והוינן בה מ"ש לכאן ולכאן דלא דאין ברירה
ומערב נמי אין ברירה וא"ר יוחנן וכבר
בא חס אלמא לית ליה לר' יוחנן ברירה
אלא לעולם לא תיפוך ר"י לית ליה לרבי
אושעיא ברירה בדאורייתא אבל כדברגן
אית ליה דרש מר זוטרא הלכה כרבי
אושעיא א"ר אמר שמואל ישור של פטם הרי
הוא כרגלי כל אדם ישור של רועה הרי
הוא כרגלי אותה העיר: השואל כלי
מחבירו מערב יו"ט: פשיטא ה"ל צריכא
שלא מסרו לו אלא ביו"ט מהו דתימא
לאו ברשותיה אוקמיה קמ"ל מסייע ליה
לר' יוחנן דא"ר יוחנן השואל כלי מחבירו
מערב יום טוב אף על פי שלא נתנו
לו אלא ביו"ט הרי הוא כרגלי השואל:
יבוי"ט כרגלי המשאיל: פשיטא י"ל צריכא
דרגיל ושאל מיניה מהו דתימא ברשותיה
קא מוקים ליה קמ"ל מימר אמר דלמא
משכח איניש אחרינא ואויל ושאל מיניה: וכן
האשה ששאלה מחביתה: כי סליק רבי אבא
אמר יהא רעוא דאימא מלחא דרתקבל כי
סליק אשכחיה לר' יוחנן ורבי חנינא בר פפי
ור' זירא ואמרי לה ר' אבהו ור' שמעון בן פזי
ור' יצחק נפחא ויתבי וקאמרי אמאי ולכטיל
מים ומלח לגבי עיסה אמר להו ר' אבא
הרי

למורחו של חס וקל להנין:
א"צא א"ית י"ה ר' יוחנן ברירה. וא"ת לשיני ליה דיש חלוק בין
תולה דעת עלמו לתולה דעת אחרים לכאן ולכאן לא משום דתולה
דעת עלמו אלא למרח ולמערב דתולה דעת החכם אית ליה
כרייה וי"ל דר' יוחנן סבר דאין חלוק בין תולה דעת עלמו לתולה
דעת אחרים והא דקאמר מ"ש הייט ר' יוחנן דקאמר הכי כדי לנא
למח שכבר בא חס וכי האי גונא אשכחנא [ד] [בבבא במלח] דקאמר
וכמה אמר ר' יצחק וכי וייטו מילמיה דר' יצחק וא"ת מאי פריך
דמתי איו לרבי יוחנן הא ע"כ ל"ל דלרבי יוחנן אית ליה ברירה
לר' יהודה דסבר ליה דאין חלוק בין תולה דעת עלמו לתולה דעת
אחרים דהכי אמרינן צפרק ככל מערבין [עירובין דף לו: ושם] דקאמר
התם מתנה אדם על שני דברים כו' ר' יהודה אומר אם היה אחד
מהם רבו ילך אחר רבו ואם היו שניהם רבותיו למקום שירצה ילך
דאית ליה ברירה וקאמר עלה בגמרא ליתא למתני' דמתי איו ופריך
אדרבה ליתא לדאיו מקמיה מתני' דמתנה אדם על ערונו ומשני התם
משום דמתני' הלווקא יין מצין הכותים פי' מסייע ליה לדתנא איו סמי
חדא מקמי דמתי כו' והקשה ר"י התם אדרבה ליתא לדאיו וההוא
דהלווקא דלית להו ברירה משום דתנן צפרק מי שחמו [גיטין דף
עב.] מה היא בזאת הימים הרי היא ככאש איש לכל דבריה
ולכי מיית הוי גיטא [ודייקין מינה דאית ליה לר"י ברירה] ותנן נמי
בע"כ שאמר מה שלקטו עניים היום יהא הפקר אלמא כוליהו נמי
מתני' אית להו ברירה לר"י וא"כ סמי דמתי מקמי תלת ומשני
לעולם ליתא לדאיו דכולהו מתניין איירי בתולה דעת אחרים
ומשום הכא אית להו ברירה אלא איו מיירי בתולה דעת עלמו

ואם כן לר' יוחנן דלית ליה הק חלוק על כרחק אית ליה דליתא לדאיו מקמי הך תלת מתני' ומאי פריך לר' יוחנן דמתי איו ושמה
משום דעני למח לעולם לא תיפוך קושיא קושיא קלה אע"ג דשמה לר' יוחנן לית ליה דאיו עוד מירן הר"ר שמשון משא"ל דאפי' ליתא
לדאיו דר' יהודה לא אמרה מ"מ חד תנא מעלמא אמר וכן מיישר ר' יוחנן הברייתא שכבר בא חס כו' ואם כן פריך ספיר:
ולכטיל מים ובהל אגבי עיבה. פרש"י הואיל ועיסה נפישא ומימה הא הוי דבר שיש לו ממירין שאפי' באלף לא בטיל וי"ל דה"מ מין במיני
אכל מין בשאינו מינו כי הכא בטל ספיר והכי מפרש בהדיא בירושלמי ועוד דלא דמי לשאר איסורים דהדבר מלוי בטעם אכל הכא
איסור מחומין מלוי בשם בעלים על החפץ ובכאן שם בעל העיסה עליה ולא שם בעלת המים והמלח ולכן יש לו להבטל אע"ג דיהיי עעמח:
ולא בטל בשאר איסורים וכלי אלא מהדר להו דאין שם בעלת המים והמלח בטל כמאן כמו שאין שם בעל הקב בטל בעשרה קצין דנפיש:
הרי